

בעוה"ש"ת

קונטרס

דו האסט אויף אַ עצה

ווי עס ווערט ערקלערט: אז ווען מען גלייבט אַמױט דיג
אינעם צדיק, באקומט מען קלאַרע און ריכטיגע עצות
אויף יעדן פּרט אין לעבן, וואויל אז דעם וואס האט
'אמונת חכמים' אויף דער וועלט און אויף יענער וועלט.

פאַרנעלערנט דורך

כבוד קדושת הרב הצדיק מוהרא"ש שליט"א

גיל שטי שמוני תשע"ג

געבויעט און באגרינדעט אויף די ווערטער פון אונזער הייליגער און פאַרשטימער רבי,
דער באהאלטענער ליכטיגקייט, דער הייליגער הויכער ליכט, אדונג, מורנו ורבינו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

און אויף די ווערטער פון זיין תלמיד, מורנו הנאון הקדוש, א וואונדערליכע ליכט,
וואס קיין שום באהעלטעניש איז נישט פאַרהיילן פון איהם,

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

און עס איז צוזאמענפלאכטן מיט פסוקים פון תורה, נביאים, כתובים, און מאמרים
פון אונזערע הייליגע חכמים פון גמרא און מדרשים און הייליגן זוהר.

עס איז געברענגט געווארן צום דרוק
דורך חסידי בריסלב - נוא יארק צ"ו

הכתובת להשיג את הספר הקדוש הזה וכל ספרי
אדמו"ר מוהר"ן מברסלב זי"ע וספרי תלמידיו הקדושים
To obtain this and other Breslev publications:

מתיבתא היכל הקודש

Mesifta Heichal Hakodesh

1129-42nd Street

Brooklyn NY 11219

היכל הקודש קרית יואל

Heichal Hakodesh Kiryas Joel

8 Hayes Ct.

845-467-5299

היכל הקודש וויליאמסבורג

Heichal Hakodesh Williamsburg

27 Skillman Street

718-384-1652

היכל הקודש מאנסי

Heichal Hakodesh Monsey

79 Decatur Avenue.

347-243-2992

היכל הקודש מאנסי

Heichal Hakodesh Monsey

32 Dolson Rd.

347-733-7551

בארץ ישראל

מוסדות "היכל הקודש" חסידי ברסלב

שע"י עמותת "ישמח צדיק-קהילת ברסלב בגליל"
בנשיאות כ"ק מוהרא"ש שליט"א

רחוב רבי נחמן מברסלב 1 ת.ד. 421 יבנאל 1225

טלפון רב קווי 04-6708356

פקס: 04-6708359

Visit Our Web Site: www.breslevcity.co.il

לשמוע השיעורים 212-444-9191

Find our entire book selection at:

amazon.com or at: mohorosh.com

To donate and/or sponsor one of our books please call: 845-481-3321

דו האסט אויף אַ עצה

.א.

דער הייליגער רבי זאגט (ליקוטי מוהר"ן חלק א, סימן סא):
דורכדעם וואס א מענטש האט 'אמונת חכמים', קען ער
וויסן ווי אזוי צו גיין אויפן מיטל-וועג, אז ער זאל נישט
ציהען נישט אויף רעכטס און נישט אויף לינקס, נאר גיין
אויפן גלייכן וועג, און אזוי משפּט'ן יעדע זאך.

אבער געווענליך גייט א מענטש עקסטרעם, אדער
אינגאנצן רעכטס אדער אינגאנצן לינקס, צו גיין אינמיטן
איז די שווערסטע זאך, אבער אז מען האט די ריכטיגע

דו האסט אויף אַ עצה

אַמונה אין צדיקים, ווייזן זיי ווי אזוי צו גיין אינמיטן; ווייל נאר זיי ווייסן וואס איז באַמט רעכטס און וואס איז באַמט לינקס, אַמאל דאכט זיך פֿאר אַ מענטש אז דער צדיק הייסט אים גיין אויף לינקס און באַמט איז עס גאר רעכטס, און אַמאל דאכט זיך פֿאר אַ מענטש אז ער גייט אויף רעכטס און ביז דער ווייל גייט ער גאר אויף לינקס.

וואס הייסט רעכטס [ימין], און וואס הייסט לינקס [שמאל]?! "רעכטס" איז 'רוחניות', וואס דאס איז 'חסד'; און "לינקס" איז 'גשמיות', וואס דאס איז 'דין' (עיין זוהר פֿרשת מטות, דף רנט ע"ב).

דאס הייסט, ווען אַ מענטש וויל נאר דעם בורא פֿל עולמים, ער רעדט נאר צום אייבערשטן און פונעם אייבערשטן, האט ער נאר 'חסד', אַלעס גייט אים גוט, און מען קען פון אים גארנישט צונעמען, ווייל ער דארף גארנישט נאר דעם אייבערשטן, און וואס דער באַשעפער וועט אים געבן דאס וועט ער האבן, דערפֿאר ביי 'רוחניות' איז אַלעס 'חסד'. אָבער לינקס איז, ווען מען וויל זאכן דא אויף דער וועלט, און זיין גרויס אויף דער

ה דו האסט אויף אַ עצה

וועלט וכּו', און פּאַרשטייט זיך אז עס גייט נישט אזוי ווי
מָען וויל און אַלעס גייט אים פּונקט פּאַרקערט, מְמילא
ווערט ער אינגאַנצן צופּראַכן (עײן ליקוּטי מוהר״ן חלק ב, סימן
פב), אָבער אז אַ מענטש דרייט איבער, און אפילו דא אין
אַלע גשמיות/דיגע זאַכן אויף דער וועלט - וואס דאס איז
'לינקס', מאכט ער אויף פאר 'רעכטס', דאס הייסט, ער
ווייסט אז אין יעדע זאך איז דא דער באשעפער, און ער
וויל נאר וואס דער באשעפער וויל, דעמאלטס גייט אים
אַלעס 'פּסדר', אָבער אז ער דרייט איבער און אפילו פון
רעכטס מאכט ער לינקס דעמאלטס איז זייער ביטער.

עס שטייט אין זֶהר הַקְדוּשׁ (קרח קע״ו ע״א), אז דאס איז
געווען די פּגם פון קרח, אז ער האט פּאַרטוישט לינקס
מיט רעכטס, און אפילו רעכטס האט ער אויף געמאַכט
פאר לינקס; און דאס איז געקומען פון פּגם אַמוּנַת
חַכְמִים' - ער האט נישט געגלייבט אין מִשָּׁה רַבִּינוּ, ער
האט געהאלטן אז מִשָּׁה רַבִּינוּ האט אַליין אויסגעקליבן
דאס נְשִׂאוֹת פאר זיך, און די פּהוּנָה פאר זיין ברודער
אַהֲרֹן, ביז מִשָּׁה רַבִּינוּ האט געזאָגט: מְאַרְגֵן וועלן מיר זיך

דו האסט אויף אַ עצה

איבערצייגן, צו 'אויף' האב אויסגעקליבן אהרן, אדער דער 'באשעפער' האט אים אויסגעקליבן; אבער וויבאלד קרח האט נישט געגלייבט אין משה רבינו, איז ער נעבעך אזוי פארקרומט געווארן ביז די ערד האט זיך געעפענט און ער מיט זיין גאנצע משפחה זענען איינגעזונקען געווארן. דעמאלטס האט מען זיך איבערצייגט אז משה רבינו האט גארנישט געטוהן פון זיך אליין.

ווייל דער צדיק זאגט נאר וואס דער אייבערשטער וויל, ער פאר זיך אליין שפירט אז ער איז גארנישט, אזוי ווי מען זעהט אז ווען דער באשעפער האט געזאגט פאר משה רבינו: אז ער איז דער גוטער שליח צו גיין אויסלייזן די אידן, האט משה רבינו גע'טענה'עט מיטן באשעפער און אים געבעטן (שמות ד, יג): **שְׁלַח נָא בְיָד תְּשַׁלַּח; רבונו של עולם! שיק אן אנדערן נישט מיר; און ער האט נישט געוואלט גיין!**¹

¹ שטעל דיך פאר אז מען זאל היינט בעטן איינעם, ער זאל ווערן א 'מנהיג', וואלט ער זיך גלייך געלאזט קויפן אלע רבי'שע בגדים, א טילעפ וכו' און זיך צוגעכאפט דערצו, בשעת עס איז א מורא'דיגער אחריות, אזוי ווי דער הייליגער רבי זאגט (ליקוטי מוה"ר

און פארנוואס האט דער אייבערשטער טאקע אויסגעקליבן משה רבנו?! ווייל ער האט געהאט די טבע פון 'גוטסקייט און רחמנות'! אזוי ווי חז"ל זאגן (שמות רבה ב, ב): ווען משה רבינו איז געווען א פאסטוף און געפאשעט די שאף פון יתרו אין מדבר, איז אים אמאל אנטלאפן א ציגעלע, און ער איז אים נאכגעלאפן, ביז ער האט אים ענדליך דערגרייכט, און ער האט אים געגעבען צו טרינקן, און אים אויפגעהויבן און געטראגן אויפן

חלק ב, סימן מז): ווען א ערליכער איד זאגט תורה האט ער נאך א גרעסערע שרעק און מורא, וויפיל די שרעק וואס א מענטש האט אין די הייליגע טעג ראש השנה און יום כיפור, וואס דעמאלס באפאלט יעדן א שרעק: ווער ווייסט וואס מען גייט מיר משפט'ן צום לעבן אדער צום טויט רחמנא לצלן. ווייל בשעת מען גייט זאגן תורה דארף מען וויסן, אז עס ווערט געצט גגזר א דין, און ווי אזוי דו וועסט דאס משפט'ן אזוי וועט דאס זיין. דער הייליגער רבי נתן זכרוננו לברכה האט דאס אמאל מסביר געווען, אז אויב א איד דארף 'התחזקות' און מען האט אים געזאגט 'מוסר - התעוררות', האט מען אים אפגעהאקט די קאפ, פארקערט אויף, אמאל דארף מען איינעם זאגן: דאס און דאס טאר מען נישט טוהן, און אויב איך זאג אים: גיין! עס איז גארנישט, דערשרעק דיך נישט! האסטו אים ווייטער אפגעהאקט דעם קאפ; חז"ל זאגן בפירוש (יומא פ"ה ע"ב): אז א מענטש זאגט: איך וועל זינדיגן און איך וועל תשובה טוהן, איז מען נישט מקבל זיין תשובה. נאר מיר זינדיגן נישט חס ושלום ווייל מיר ווילן זינדיגן, נאר ווייל דער יצר הרע פארלייגט זיך אויף אונז מורא'דיג שטארק, ממילא וואס זאל מען טוהן? אונז האמיר א גרויסער יצר הרע].

דו האסט אויף אַ עצה

ריקן, ער האט געזאגט: ביזט דאך אַוודאי מיד און אויסגעמוטשעט פון לויפן אזוי סאך! האט דער אייבערשטער געזאגט: איך זעה ביזט אַ גוטער פּאַסטור מײַט אזויפיל רחמנות, דערפאר מעגסטו זיין דער 'מנהיג ישׂראל', דער געטרייער פּאַסטור פאר מיינע טייערע שאַף - די אידישע קינדער.

דער הייליגער רבי זאגט (ליקוטי מוהר"ן חלק ב, סימן ז): אַ מנהיג קען נאר זיין איינער וואס האט רחמנות אויף אַ צווייטן איד. און וויבאלד משה רבינו איז געווען איין שטיק גוטס, אזוי ווי חז"ל זאגן אויף (סוטה יב ע"א): איינס פון די נעמען פון משה רבינו איז געווען 'טוביה', ווייל גלייך ווען ער איז געבוירן געווארן האט מען שוין געזעהן אז ער איז געבוירן געווארן מיט 'טוב' - פול מיט גוטס.

כאַטשיג עס ווערט געברענגט אין מדרש (הובא בתפארת ישׂראל קידושין פּרק ד, יבין אות עז; ובנתיב מצותיך נתיב התורה, שׁביל ב, אות ב): אַמאל האט דער מלך פון פוש געוואלט וויסן, וואס איז דער פּח פון משה רבינו? האט ער געשיקט

איינעם וואס קען גוט נאך מאלן, ער זאל אים אפמאלן פונקטליך די צורה פון משה רבינו, און ער האט אים טאקע געברענגט און געוויזן די בילד, דער קעניג האט געקענט 'חכמת הפרצוף', רופט ער זיך אן: ער האט דאך אלע שלעכטע מדות פון א גנב, גזלן, רוצח! (עיינ בכורות ה ע"א; סנהדרין ק"י ע"א), האט מען אים נאכדעם אויפגעקלערט און איבערצייגט, אז ער האט טאקע געהאט די אלע שלעכטע מדות, נאר ער האט דאס אויסגעארבעט (עיינ דגל מחנה אפרים סוף פרשת פי תשא, בן פורת יוסף פרשת ויחי פן ד, בשם הבעל-שם-טוב-הקדוש זכותו יגן עלינו).

און דאס איז טאקע דער עיקר מעלה און קונץ פון א צדיק, אז כאטשיג ער האט אויף געהאט אלע שלעכטע מדות, דאך האט ער דאס אויסגעארבעט און איבערגעדרייט צום אייבערשטן, ווייל יעדע מענטש ווערט געבוירן מיט שלעכטע מדות, אזוי ווי עס שטייט אין פסוק (איוב יא, יב): אדם פרא יולד - א מענטש ווערט געבוירן א ווילדער יונג, מען דארף זיך נאר אויסארבעטן.

דו האסט אויף אַ עצה

און אויף דעם דארף מען האַרעווען, מען זאל האבן גוטע מדות.

ווען דער הייליגער רבי האט אמאל געזעהן ביי זיין תלמיד רבי נפתלי, דעם כתב יד פון ספר המדות וואס ער האט געמאכט, האט ער זיך אנגערופן און געזאגט: מיין ליבער הארציגער ברודער! מיין ליבער געטרייער חבר! אט דער ספר האט מיר געמאכט פאר א איד; ווייל דורך די ווערטער וואס שטייט געשריבן אין 'ספר המדות' האט דער הייליגער רבי אויסגעארבעט זיינע מדות (חיי מוהר"ן סימן שע"ט). אויף האט דער הייליגער רבי פארציילט (שבחי הרה"ק סימן כב; פעולת הצדיק סימן קב): ווען ער איז געווען יונג איז ער געווען א גרויסער פעסן, ער איז געווען זייער א גערעגטער, ביז ער האט דאס אויסגעארבעט אויף אזוי ווייט אז ער איז געווארן 'פולו טוב' - אינגאנצן גוט, אז קיין שום זאך אין דער וועלט האט אים בכלל נישט געבאדערט. און אזוי אויף ביי אלע אנדערע מדות האט ער אסאך געבעטן דעם אייבערשטן ביז ער האט זיך דאס

יא דו האסט אויף אַ עצה

אויסגעארבעט (עיין שבחי הר"ן סימנים טז-כז; פעולת הצדיק סימנים פח-קה).

און די בעסטע 'מדה טובה' איז: 'רחמנות', ווייל אַ איד דארף שטענדיג רחמנות האבן אויף אַ צווייטן, און אז מען האט רחמנות אויף אַ צווייטן, האט דער באשעפער אויף אים אויף רחמנות, אזוי ווי חז"ל זאגן (שבת קנ"א ע"ב): **כָּל הַמְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת מְרַחֵמִין עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם** - ווער עס האט רחמנות אויף מענטשן, האט מען אויף אים רחמנות פון הימל. און וועגן דעם האט משה רבינו זוכה געווען צו זיין דער 'מנהיג ישראל', זעהט מען פון דעם אז נאר צוליב איין גוטע טבע וואס אַ מענטש האט, קען ער זוכה זיין צו אלעס גוטס.

ב.

דער פסוק זאגט (דברים יז, יא): **לֹא תסוּר מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר נִגְדָּו לְךָ יָמִין וּשְׂמֹאל** - דו זאלסט נישט אַוועקגיין פון די ווערטער פונעם 'צדיק' נישט אויף רעכטס אָדער לינקס. דרש'נען אויף דעם חז"ל (ספרי שופטים סימן קנד): אפילו ער

דו האסט אויף אַ עצה

זאגט דיר אויף רעכטס אַז דאס איז לינקס, אָדער אויף לינקס אַז דאס איז רעכטס, גלייב אים און אים זאלסטו פאלגן .

דאס הייסט פאר אונז קען זיך אמאל דאכטן ווען עס גייט אויף אונז איבער דער 'מדת הדין' אַז דאס איז 'שמאל', אָבער דערנווייל איז עס די גרעסטע 'רחמנות' פון באשעפער, ווייל דער אייבערשטער וויל נישט דיין שְלֶעכְטֶס, ער וויל נאר דיין גוטס. און דאס לערנט אונז דער צדיק אויס, אַז מען זאל זיך מחזק זיין אפילו אין די שווערסטע מצבים.

דער הייליגער רבי טייטש (ליקוטי מוהר"ן חלק ב, סימן ז):
 דאס וואס חז"ל זאגן (שפת נה ע"א): אין יסורים בלא עון - יסורים הייסט נאר ווען א מענטש האט עבירות, אָבער אויב האט ער נישט קיין עבירות שפירט ער נישט קיין יסורים; אדרבה ער ווייסט אַז דער אייבערשטער וויל אים ברענגען נענטער צו אים.

און דאס איז דער עיקר רחמנות וואס מען דארף האבן אויף אידישע קינדער, ווייל דער עיקר פון יעדן איד איז די 'נשמה', וואס דאס איז איין שטיק 'רוחני', דער 'גוף' איז נאר אזוי ווי א קלייד וואס מען טוט עס אויס און מען לייגט עס אריין אין 'קבר', ממילא פארנוואס דארף מען זיך אזוי שטארק זארגן אויפן גוף? פונקט אזוי ווי א מענטש ווען ער קומט אריין אין שטוב טוט ער זיך אויס זיין מאנטל און ער הענגט דאס אויף, און ער זארגט זיך יעצט נישט וואס טוט זיך מיטן קאופט², די זעלבע זאך איז מיטן גוף, מען דארף זיך נישט אזוי זארגן פארן 'גוף', ער וועט זיך שוין אפנעמען זיינס, אז ער איז הונגעריג וועט ער עסן, אז ער איז שלעפערדיג וועט ער גיין שלאפן, ער פֿרעגט נישט פארדעם די נשמה, אבער פארנוואס זאל מען נישט זארגן פאר די נשמה, אים צו געבן וואס ער דארף: תורה, תפלה, מצות ומעשים טובים. אזוי ווי דער

² עס איז טאקע דא מענטשן וואס האבן געבען א קליינעם שכל, און ווען ער גייט אויף א חתונה, בשעת מען געט דארט צו עסן אלע פיינע עסן, און די מוזיק שפילט אזוי שיין, און מען טאנצט, טראכט ער א גאנצע צייט: אוי, וואס טוט זיך מיט מיין קאופט, איך האף אז מען טרעט נישט אויף מיין קאופט וכו'.

דו האסט אויף אַ עצה

הייליגער רבי זאגט (שיחות הר"ן סימן כג): אויבן אין הימל איז דא אסאך נשמות וואס זענען הונגעריג און דארשטיג און נאקעט, און זיי וויינען: זיי ווילן עסן און טרינקן, און עפעס א קלייד אנצוטהן, ברענגט מען זיי צו עסן און טרינקן און קליידער, זאגן זיי: נישט דאס מיינען מיר, מיר ווילן תורה און תפילה, אבער דארט איז שוין צו שפעט. לאזט דער הייליגער רבי אויס מיט אן אינטערסאנטן לשון: "וואויל איז דעם מענטש וואס עסט יעדן טאג אפאר פּרקים משניות, און טרינקט אפאר קאפיטלעך תהלים, און טוט זיך אן מיט מצוות".

דערפאר איז כדאי אז א מענטש זאל שטענדיג טראגן מיט זיך א משניות, אזוי קען ער שטענדיג אריינכאפן אפאר פּרקים משניות דא, אפאר פּרקים משניות דארט.³

³ קומט אבער שוין דער יצר הרע און צוברעכט אים: דאס הייסט נישט געלערנט! דארף מען זיך בכלל נישט צוטהן מאכן, און פונקט אזוי ווי 'בגשמיות' אז א מענטש איז הונגעריג און ער דארף עפעס עסן, ווארט ער נישט ווילאנג עס וועט קומען א סאךווער און וועט אים שיינן סערווירען און ער וועט קענען עסן מיט ישוב הדעת, ניין! ער כאפט א סענדוויטש אדער וואס עס קומט אים אינטערן האנט, אבי ער קען עפעס עסן און שטילן זיין הונגע, פונקט 'ברוחניות' זאגט ער, אז עס הייסט נישט געלערנט נאר סתם געזאגט, און ער כאפט נישט, אז אויב וויל ער ווארטן צו לערנען ווען ער

אזוי אויף קען ער שטענדיג אריינכאפן וואו ער גייט נאר אפאר קאפיטלעך תהלים, און אפאר דיבורים צום אייבערשטן, מצות האבן מיר ברוך השם, ווייל מיר האבן אַ מזוזה, ציצית, תפלין. אזוי טראגט מען מיט זיך שטענדיג עסן און טרינקען און קליידער פאר די נשמה, וואס דאס איז תורה ותפלה און מצות.

קומט אויס אז דער עיקר דארף אַ מענטש זעהן רחמנות צו האבן אויף אידישע נשמות, ווייל אַ אידישע נשמה איז אזא הייליגע און איידעלע זאך אז עס קען בכלל נישט זינדיגן, נאר דער גוף וואס איז אַ 'גשמי' שלעפט אים צו זינדיגן, דערפאר קען אַ אידישע נשמה נישט פארנעמען קיין עבירות, און ער האט דערפון מורא דיגע צער און יסורים.

וועגן דעם איז דער גרעסטער רחמנות אויף אַ בחור, און עס איז אים זייער ביטער, דאס קלאגט ירמיה הנביא (איכה א, טו): קרא עלי מועד לישבור בחורי - ביים סמ"ך

וועט האבן ישוב הדעת, וועט ער קענען אזוי ווארטן זיבעציג יאר ביז ער וועט האבן ישוב הדעת.

דו האסט אויף אַ עצה

מ״ם איז אַ גאַנצער יום טוב ווען ער קען צופֿרעכן אַ
בַּחור. און די ראַשי תּיבות דַּעַרְפוֹן איז: עַמְל״ק און
בְּלַע״ם; וואס בְּלַעַם האט אַרײַנגעבֿרענגט נײַאוף (ליקוטי
מוֹהַר״ן חַלֵּק א, סימן מג, חײ מוֹהַר״ן סימן רמ״ד), און עַמְלַק האט
אַפֿגעקילט דעם מַעֲנֵשׁשׁ מִיט פֿגֵם הַבְּרִית (עיני רש״י דברים
כה, יח). און דאס איז די עַרְגֵּסְטֵעַ צָרָה.

אַפֿער אַפֿילו אַ יונגערמאַן דאַרף מֵעַן אויף ראַטעווען,
ווייל מֵעַן לַעֲרַנֵט לײדער מִיט יונגעלייט פֿאַלשע לימודים
פון חומרות, וואס דאס בֿרענגט נאַכדעם אַז מֵעַן קומט צו
גראַפֿע ביטערע עבירות⁴.

וועגן דעם נאר דאס הייסט אַ אַמְתָּעַר מִנְהִיג, אַז ער
האט רחמנות אויף בַּחורִים און מײדלעך, און ער זאַרְגֵט

⁴ לײדער זענען פארהאנען מדרכים פאר חתנים און יונגעלייט, וואס זענען פשוט'ע
מגורלים, און טיילן איין: וויפיל מאל יא, און וויפיל מאל נישט וכו'. בשעת זיי אליין
האלטן ניטאמאל דערביי, און אפילו לאמיר זאגן ער האלט יא ביי דעם, טאר ער אפער
נישט לערנען פאר אנדערע אזוי, ווייל מיר האבן א 'שלחן ערוך' און ווען מֵעַן טאר
נישט - טאר מֵעַן גארנישט, ווייל עס איז פֿרת רחמנא לַאֲלֵן, און מֵעַן דאַרף זײער
אַכטונג געבן אויף דעם, אפער ווען מֵעַן מעג - מעג מֵעַן, אָן צולייגן קיין שום חומרות
און פֿרישות און דאס גלייכן, וואס פון דעם קומט נאַכדעם ארויס אלע פֿראבלעמען,
און יונגעלייט קומען נעבעך צו ביטערע עבירות.

דו האסט אויף אַ עצה

זיך אז זיי זאלן חתונה האבן, און אזוי אויף אויף יונגעלייט פראבירט ער מיט אלע כחות עם זאל זיין 'שלום בית' און א 'קירוב לבבות' אין א אידישע שטוב, ווייל דאס איז ביים אייבערשטן די שענסטע מתנה: ווען א פארפאלק לעבט צוזאמען מיט א ליבשאפט, און אלעס פירט זיך בקדושה ובטהרה. און דאס איז די ערשטע מצוה אין די תורה (פראשית א, כח) מען זאל חתונה האבן, כדי מען זאל ניצול ווערן פון דעם ביטערן חטא.

און אז דער יסוד איז שטארק איז דער גאנצער בנין שטארק, אבער אז דער יסוד איז קאליע איז שוין אלעס קאליע, דאס הייסט, אז א מענטש האט נישט רחמנא לצלן קיין שלום בית, מען קריגט זיך ארום, און נאכדעם מישט מען שוין אריין די עלטערן, ביז איינער אנטלויפט, דעמאלטס איז זייער ביטער, בשעת מען וואלט דאס אלעס געקענט פארמיידן און זיך בכלל נישט אנהייבן צו קריגן, אויב ער וואלט ווען געהאט אנדערע הנהגות, ריכטיגע הנהגות ווי אזוי מען גייט זיך אום אין א אידישע שטוב. דער הייליגער רבי נתן זכרוננו לברכה האט אמאל

דו האסט אויף אַ עצה

געזאגט: אויף זאכן וואס איז שייך צווישן 'ער' און 'זי' ווי אזוי זיך אומצוגיין, וואלט איך געדארפט מאכן נאכאמאל אזאלעכע בענדער 'ליקוטי הלכות' נאר פאר דעם אליין [אנדערע זאגן 8 מאל אזויפיל].

און אז דער אייבערשטער העלפט אז מען האט דעם ריכטיגן שלום בית, קען מען שוין נאכדעם בעטן אויף פרנסה אויף, און דער אייבערשטער העלפט ביי דעם אויף.

ג.

זאגט דער הייליגער רבי (ליקוטי מוהר"ן חלק א, סימן סא):
 כּדי זוכה צו זיין און שטענדיג האבן די ריכטיגע לימודים ווי אזוי זיך צו פירן ביי יעדע זאך, סיי פאר זיך און סיי פאר אנדערע, מוז מען האבן 'אמונת חכמים', אבער אויב א מענטש איז פוגם אין אמונת חכמים ווערט ער גע'משפט מיט קאכעדיגע צואה (עירובין כ"א ע"ב), און דאס גייט ארויף, אז נאך דא אויף די וועלט איז אין זיין קאפ דא הייסע צואה, ווער רעדט נאך אויב לאכט ער אפ

רחמנא לצלן פון הייליגע ספרים וואס איז מחזק יעדן איד, און ברענגט אריין דעם אייבערשטן אין יעדן איינציגן איד וואס קוקט אריין דערין, איז אונדאי אז זיין קאפ איז אים אינגאנצן צומישט פון די פארשטינקענע רויעך וואס גייט אים ארויף אין קאפ (עייז שם בפנים סימן סא).

עס איז געווען אין אומאן א חבורה וואס מען האט זיי גערופן: די חב"ד'סקער טיש. זיי זענען געווען מקורב צום הייליגן צמח צדק זכותו יגן עלינו פון ליובאוויטש⁵, און וויבאלד אונזערע לייט האבן שטענדיג מפיץ געווען דעם הייליגן רבינ'ס ספרים, אזוי ווי דער הייליגער רבי נתן זכרונו לברכה, האט געלאזט צוואה: אייער עובדא זאל זיין 'פיצו מעינותיך חוצה'. איז מען ארום געגאנגען פארפלייצן ספרים, האט איינער פארפלייצט ביי זיי 'ליקוטי מוהר"ן'.

⁵ צווישן זיי איז געווען רבי ברוך אפרים זכרונו לברכה (ער איז געווען א 'חוזר'), וואס האט מחבר געווען דעם ספר 'באבי הנחל' א פירוש אויף ליקוטי מוהר"ן, אויף רבי מענדל ליטוואק זכרונו לברכה וואס ער איז געווען זייער א טיפער 'משכיל' [לויט זייער אויסדרוק].

דו האסט אויף אַ עצה

ווי באוואוסט זענען זייערע ספרים זייער טיף אין קבלה, דערפאר אז מען האט יעצט געברענגט דעם ליקוטי מוהר"ן, און איינער האט דאס פונקט אויפגעמאכט ביים צווייטן חלק (ליקוטי מוהר"ן סימן מ"ח), וואו דער הייליגער רבי זאגט: ודע, וויסן זאלסטו אז עס איז פארהאן א בויס וואס וואקסן אויף דעם בלעטלעך, וואס יעדער בלעטל דויערט צו וואקסן הונדערט יאר! און דאס געפונט זיך אין די גערטנער פון די שרים, און זיי רופן דאס "די הונדערט יעריגער", און נאך הונדערט יאר, געט עס ארויס א מורא'דיגע גערודער אזוי ווי ווען מען שיסט ארויס א קויל. און אזוי ווי זיי האבן דאס געהערט, נעמט זיך איינער פון זיי [א לץ] צו לאכן: אַזא אינטערסאנטן ספר האסטו דא געברענגט!

עס איז אבער געווען דארט אויף ערליכע אידן, רופן זיי זיך אן: גלייך ווען דו מאכסט אויף א ספר מאכסטו שוין ליצנות? לאמיר זעהן וואס שטייט פארדעם און נאכדעם. אזוי האבן זיי אנגעהויבן צו לערנען די תורה פון אנהויב, וואו דער הייליגער רבי זאגט: ווען א מענטש

גייט אריין אין עבודת השם און ער וויל זיין אן ערליכער איד, איז דער סדר אז מען ווייזט אים קודם 'התרחקות', און עס דאכט זיך אים אז מען שטופט אים אָוועק פון הימל, און מען דארף אים נישט האבן, ווייל ער זעהט אז עס איז אים נאך געווארן נאך שווערער צו זיין אן ערליכער איד וכו', דארף ער אָבער וויסן אז די אלע זאכן איז בלויז רחמנות און התקרבות, און ער זאל חס ושלום נישט אראפ פאלן פון דעם און זיך נישט פארלירן, און אַ מענטש דארף אויף דעם האבן גרויס התחזקות; דאס האט זיי מורא'דיג איבערגענומען.

ווייל ווי באקאנט איז ביי זיי דא מורא'דיגע התעוררות, און מען לערנט טיפע דרושים אין חסידות און קבלה, אָבער אַ מענטש דארף דאך התחזקות ווי אזוי צו קענען אָנגיין מיט זיין טאג טעגליכן לעבן, טראץ זיינע ביטערע שוועריקייטן מיט פּרנסה און דאס גלייכן, וואס אויף דעם דארף מען האבן מורא'דיג התחזקות, דערפאר האט זיי די ווערטער פונעם הייליגן רבי'ן זייער איבערגענומען, און זיי האבן זיך אָנגעהויבן נאכצופרעגן, ביז זיי זענען

אַנגעקומען קיין 'אומאן', און יעדן 'ראש השנה' פלעגן זיי קומען צום הייליגן רבינ'ס ציון, און מען האט זיי גערופן "די חבד'סקער טיש".

דער הייליגער רבי האט אמאל געזאגט פאר רבי נתן (חיי מוהר"ן סימן שכ"ד): דו ביסט א 'חד בדרא' [איינציגער אינעם דור] מיט זאגן אזאלעכע חידושי תורה. האט רבי נתן געפרעגט (עיין בהשמות סוף חיי מוהר"ן, מהדורת היכל הקודש): רבי! עס איז דא דא דער רב? [דער הייליגער "בעל התניא" זכותו יגן עלינו, וואס ער האט געקענט זאגן טיפע דרושים אין חסידות זיבן אכט שעה אויף איינמאל], האט דער הייליגער רבי געענטפערט: אבער ווי האט ער דייע הקדמות.

ווי באוואוסט איז דער הייליגער בעל התניא זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל געווען זייער גרויס, און דער הייליגער רבי האט אים מורא'דיג מפליג געווען און ער האט אים גערופן 'שר האלה' (עיין פעולת הצדיק, סימנים תתצב תתצג), אבער דער עיקר שלימות פון א צדיק איז אז ער איז

כג

דו האסט אויף אַ עצה

אַ גוטער מלמד, דאס הייסט, אַז דער תלמיד זאל אויף קענען.

ווייל וואס הייסט אַ גוטער מלמד? אַז ער קען זיך אַראַפלאַזן צו די קינדער מיט אַזאַ חכמה, אַז אַלע קינדער קענען גוט וואס ער האט געלערנט מיט זיי, כאטשיג אויב איינער וועט זיך צו קוקן פון דער זייט, און ער וועט זעהן ווי אַזוי דער מלמד לאַזט זיך אַראַפ צו זיי, צום ביישפּיל ביי די קלענערע פּתות, אַז ער זיצט אויף דער ערד און שפּילט זיך מיט זיי מיט שפּילצייגן [לעגאַו"ס], און אַזוי לערנט ער זיי אויס די 'אַלף בית', און אַוודאי ביי אַ מלמד פון די גרעסערע קינדער, אַז ער לאַזט זיך אַראַפ צו זיי, וועט מען זאָגן אַז דער מלמד איז נישט קיין גרויסער חכם, פאַרקערט מען קוקט אים אָן ווי אַ גרויסער שוטה, אָבער אין פאַקט וועט מען זיך איבערצייגן אַז דאס קינד קען נאַכדעם גוט וואס ער דאַרף קענען, און ווען דער א-ב יונגל קומט אַהיים שרייט ער מיט שמחה: מאמי! איך קען שוין מאַכן אַ אַלף; און ער איז מסביר אַז אַ 'א' ווייזט, אַז אַ איד דאַרף שטענדיג זיין איינגעבויגן און

נישט זיך האלטן שטאלץ, און אז מיט איין האנט נעמט ער פון באשעפער, און מיט די אנדערע האנט געט ער שוין ווייטער פאר אנדערע. א 'בית' איז פארמאכט פון אלע דריי זייטן נאר אין פראנט איז דאס אפען (ב) וואס דאס ווייזט אז א איד קוקט נאר אויף פאראויס! מען קוקט נישט אויף צוריק וואס איז געווען, און אזוי אויף קריכט מען נישט צו קוקן וואס עס איז אויבן און אונטן - וואס איז העכער מיר און אונטער מיר, נאר וואס איך האב יעצט צו טוהן. 'גימל' זעהט אויס ווי איינער שפרייט אויס די פוס צו לויפן, און וואו לויפט ער? צום 'דלת' צום ארימאן וואס האט געבען דלות, און דער ד' שטרעקט אויס די האנט פון אונטן ווייל ער שעמט זיך צו נעמען צדקה (עין שבת ק"ד ע"א).

קומט אויס אז כאטשיג ער זיצט טאקע מיט די קינדער אויף דער ערד און דאס גלייכן, אבער נאכדעם ווען די קינדער קומען אהיים קענען זיי גוט, און אזוי מיט די קינדער וואס קענען שוין דאווענען, און לערנען שוין חומש, משניות, גמרא, אז זיי קענען דאס גוט, איז א סימן

אז דער מלמד האט אזוי לעבעדיג געקענט אפמאלן דאס לערנען, און עס אראפברענגען אויף אזא פראקטישן גרינגן וועג, ביז דאס קינד האט עס גוט אויפגעכאפט און ער קען דאס, דאס הייסט א גוטער מלמד.⁶

די זעלבע זאך איז אויף ביים אריינברענגען אין א מענטש 'רוחניות אלקות' ער זאל האבן א געפיל אינעם

⁶ איף האב געהאט א מגיד שיעור, ער האט געמיינט אז עס איז א חכמה צו צוברעכן בחורים, ביי אים האבן געלעבנט בחורים פון דרייצן פערצן יאר, און ער פלעגט שטענדיג פרעגן די בחורים שווערע קשיות וואס דער הייליגער מהרש"א אליין האט נישט געהאט קיין תירוץ אויף די קשיות און געשריבן 'צריף עיון', און פארשטייט זיך אז יונגע קינדער וואס ווייסן קוים וואס די גמרא תוספות זאגט, און אז דו פרעגסט אים נאך א קשיות פון מהרש"א ווי ער בלייבט מיט די קשיות, ווי אזוי זאל ער דאס וויסן? ! און מיט דעם אלעם האט ער מבזה געווען ווי א סוטה דעם בחור וואס האט נישט געקענט ענטפערן. [און ווער האט דען געקענט ענטפערן אויב דער מהרש"א אליינס האט דאס נישט געקענט ענטפערן? !] פארשטייט זיך אז עס האט נישט גענומען קיין לאנגע צייט און די בחורים האבן אים זייער פיינט געהאט, מען האט קוים געווארט עס זאל זיך ענדיגן די יאר פדי מען זאל שוין פטור ווערן פון אים.

יארן שפעטער האב איך אים געטראפן אין ארץ ישראל [ער איז געווען א חשוכ'ער רב], האט ער מיך געפרעגט, אויף אן אנדערן מגיד שיעור, פארוואס ביי אים זענען די תלמידים געבליבן נאנט, און זיי האבן אים נאך ליב, און ביי מיר נישט? איך האב געטראכט ביי מיר, קען איך אים דען זאגן דעם אמת אין פנים אריין: אז ער האט צובראכן אלע בחורים, פארוואס זאל מען אים ליב האבן? ! ווייל עס איז נישט קיין חכמה צו צוברעכן א תלמיד.

אייבערשטן, און קענען רעדן צום אייבערשטן, דארף מען האבן א מורא'דיגן גוטן מלמד וואס זאל קענען גוט ארוםשפילן מיט אונז, און קענען אריינברענגען אין אזאלעכע פשוט'ע מענטשן ווי מיר זענען, אז מיר זאלן שוין אויף שפירן אז דער באשעפער איז דא מיט אונז, ביז מען קען שוין רעדן צו אים (ליקוטי מוהר"ן חלק א, סימן ל).

דאס איז געווען דער הייליגער רבי, וואס ער איז געקומען און ער האט מלביש געווען דעם גאנצן זחר מיט די תיקונים, און די כתבי האר"י אויף אזא גרינגן שפראך, אז אפילו אזאלעכע נידעריגע מענטשן ווי מיר זענען, זאלן שוין אויף האבן א השגה אין 'אלקות', און אויף שפירן אז דער באשעפער איז דא, ביז מען קען שוין אפילו רעדן צום באשעפער וואס דאס איז די העכסטע מדרגה (עיני חיי מוהר"ן סימנים שסב-שסה).

און דאס וועט משיח אריינברענגען אין די גאנצע וועלט, אזוי ווי דער הייליגער רבי האט געזאגט (חיי מוהר"ן סימן רסו, ועיין בהשמטות): אלע גוטס וואס משיח וועט אויפטוהן אין די וועלט, קען איה אויף שוין יעצט

כו

דו האסט אויף א עצרה

טוהן, נאר דער חילוק פון מיר ביז משיח, אז משיח וועט מען מוזן פאלגן, און עס וועט שוין נישט זיין קיין בחירה, אבער יעצט איז נאך יא דא א בחירה, אויב מען וויל פאלגט מען מיר, און אויב מען וויל נישט פאלגט מען מיר נישט.

ד.

זאגט דער הייליגער רבי (ליקוטי מוהר"ן חלק א, סימן סא): עס איז דא פארשידענע ספרים און עס וועט נאך ארויסקומען אן א שיעור ספרים, און אלעס פעלט אויס פאר די וועלט, און מען טאר חלילה נישט אפלאכן פון קיין שום ספר, אבער ווילאנג א מענטש האט נישט קיין אמונת חכמים, האבן די ספרים ביי אים נישט קיין ווערד, אבער ווען ער טוט תשובה אויף 'אמונת צדיקים' ווערן די ספרים צוריק חשוב אין זיינע אויגן.

דער הייליגער רבי נתן שמועס דאס אויס (לקוטי הלכות, קדושין הלכה ג, אות כא): מען זעהט אז עס איז דא ספרים פון פשט, רמז, דרוש, סוד; און פאר יעדן מענטש ציהט

דו האסט אויף אַ עצה

עפּעס אַנדערש פון די פיר וועגן⁷, און יעדע מענטש דארף זיך מחזק זיין מיט וואס עס ציהט אים. דאך זעהט מען אז מענטשן לאכן אפ פון הייליגע ספרים, "דאס אז עס קומט ארויס יעדן טאג טויזענטער שמוציגע מאגאזינען רחמנא לצלן, און אפילו סתם צייטונגען אן א שיעור, פון דעם לאכט נישט קיינער, אבער אז איינער געט ארויס א ספר'ל פון די הייליגע תורה, קוקט מען שוין מיט א קרים אויג, הייבן אזאנס צו טוהן" ... אזוי ווי מען זעהט ביי אלע פריערדיגע ספרים, אז אין די הקדמה פארענטפערט זיך דער בעל מחבר, פארנוואס ער האט געמאכט דעם ספר,

⁷ אז דו וועסט זאגן פאר א 'ליטוואק' א חסידי'שן טייטש, וועט ער זאגן: דו דרייסט דאך אינגאנצן אויס דעם פשט פון פסוק, נאר אז דו זאגסט אים א שטיקל 'משך חכמה' [חברו ה'גאון' רבי מאיר שמחה מדווינסק זצוק"ל] וועט ער מוראדיג באוואונדערן דעם 'סברא', אבער אז דו וועסט דאס זאגן פאר א חסידי'שן איד, וועט ער זאגן: א געשעפט האב איך צו עס איז יא אזוי 'פשט' צו נישט. ווייל עס איז אים גארנישט מחזק, אבער אז דו זאגסט אים נאך א שטיקל 'נועם אלימלך' אדער פון אן אַנדערע חסידי'שע ספר ווערט ער זייער פארפלאמט און עס נעמט אים אינגאנצן איבער, אבער א 'ספרדי' פארשטייט נישט אין קיין משך חכמה, און אויף נישט קיין חסידות, נאר אז דו זאגסט אים עפּעס א גימטריא אדער א ראשי תיבות און א רמז ווערט ער אינגאנצן איבערגענומען, אבער א אַנדערער פארשטייט נישט, וואס איז שוין דען אז דאס באטרעפט פונקט אזויפיל און אזויפיל? נאכדעם איז דא אזאלעכע וואס האבן דוקא ליב עפּעס א טיפן 'סוד'. זעהט מען אז יעדן מענטש ציהט אַנדערע סארט ספרים.

כט

דו האסט אויף אַ עצה

און מען זאל אים נישט חושד זיין אז ער האט דאס געטוהן פאר זיין פבווד וכו' וכו', בשעת ער דארף זיך ווען בכלל נישט פארענטפערן, און אז איינער וויל דאס נישט לערנען, זאל ער דאס געזונטערהייט אראפלייגן פון זיין האנט, איינער צווינגט אים דען דאס צו לערנען? אבער פארנוואס דארף ער מאכן ליצנות? ! נאר מיט דעם איז ער מגלה ווער ער איז, און אז זיין קאפ איז אים אינגאנצן פארשמירט ווי א בית הפסא.

זאגט דער הייליגער רבי (ליקוטי מוהר"ן חלק א, סימן סא):
עס איז דא מנהיגים וואס זיי טראגן דעם טיטל רבי, דאך איז זייער גאנצער לימוד אויף פון די 'מותרות' און אפפאל רחמנא לצלן וואס זיי האבן אין קאפ, און ער קען זיך אליין אויף נישט 'פירן' און אונדאי נישט אנדערע, ממילא וועט ער דיר נאר 'פארפירן'. וועגן דעם איז דער עיקר צו האבן אמונת חכמים וואס דעמאלטס האט מען שוין אלעס, אבער אז מען האט נישט קיין אמונת חכמים האט מען גארנישט.

דו האסט אויף א עצה

און מען דארף זיך פון אזא מענטש זייער היטן, ווייל אז ער האט נישט קיין אמונת חכמים גלייבט ער אינעם אייבערשטן אויף נישט. אזוי ווי דער מכילתא (בשלח סימן ו') פֿרעגט, אויפן פסוק (שמות יד, לא): וַיֹּאמְרוּ בְּה' וּבַמֶּשֶׁה עֲבָדוּ. אויב האבן די אידן געגלייבט אין משה, איז דאך אונדאי אז זיי האבן געגלייבט אינעם אייבערשטן, פארנוואס דארף דאס דער פסוק ארויסזאגן? נאר זאגט די מכילתא: די תורה וויל אונז לאזן לערנען, אז אויב מען גלייבט אין משה, איז אזוי ווי מען גלייבט אינעם אייבערשטן אליין; ווייל דער צדיק איז דער וואס איז מגלה דעם בורא פל עולמים, און נאר דורך אים ווייסט מען פונעם אייבערשטן.

דער הייליגער צאנזער רב זכותו יגן עלינו האט אמאל געזאגט פאר הרב הקדוש רבי שמעון סופר זכותו יגן עלינו דער זוהן פונעם הייליגן חתם סופר זכותו יגן

לא

דו האסט אויף אַ עצה

עלינו⁸: דו וויסט פארנוואס זיין טאטע דער הייליגער חתם סופר איז אזוי גרויס? ווייל ער האט געהאט אזא גרויסן רבי'ן ווי דער הייליגער רבי נתן אדלער זכותו יגן עלינו. מען זאגט נאך פון צדיקים פארקערט אויף: צו האבן אזא גרויסן רבי'ן ווי רבי נתן אדלער דארף מען זיין א חתם סופר.

דערפאר אז דער אייבערשטער האט אונז געהאלפן אז מיר זענען נישט קיין מתנגדים אויפן הייליגן רבי'ן⁹, דארף מען זיך מיט דעם מורא'דיג מחיה זיין: איך וואלט נאך געקענט - מיט אלע מיינע גראבע עבירות און מיינע ירירות וואו איך בין אראפ געפאלן - מאכן ליצנות פון

⁸ ווי באוואוסט האט געהערשט א שטארקע נאנטשאפט צווישן זיי און דער הייליגער דברי חיים זכותו יגן עלינו האט אים געהאלפן מיט אלע כוחות, און אז ער זאל קענען ווערן רב אין קראקא וכו'.

⁹ ווייל אז מען זאל זיך קענען אַנרופן תלמידים פונעם הייליגן רבי'ן דארף מען גוט קענען דעם הייליגן רבינ'ס ספרים און פאלגן יעדע זאך, אבער לכל הפחות קיין מתנגדים זענען מיר נישט אויפן הייליגן רבי'ן, וואס דאס אליין איז שוין א געוואלדיגע שמחה, אין 'עלים לתרופה' איז דא אסאך בריוון וואו דער הייליגער רבי נתן שרייבט פאר זיין זיהן: דאנקען גאט אז איך קריג נישט אויף דעם רבי'ן; זעהט מען פון דעם אז אפילו דער גרויסער הייליגער רבי נתן האט זיך נישט געקענט מחיה זיין מיט עפעס אנדערש נאר מיט דעם.

דעם הייליגן רבינ'ס ספרים אויף, ברוך השם אז איך מאך
 נישט קיין ליצנות פון די ספרים, נאר פונקט פארקערט
 דאס איז מיין חיות און התחזקות.

ה.

מיט דעם וועלן מיר פארשטיין וואס איז געווען די
 פגם פון 'נדב ואביהוא', וואס חז"ל רעכענען אויס (ויקרא
 רבה כ, ו; ועיין רש"י ויקרא כד, ב) פארשידענע פעלערס וואס
 זיי האבן געטוהן אז צוליב דעם זענען זיי געשטארבן, רבי
 אליעזר זאגט: עס איז געווען א פגם אין 'אמונת חכמים',
 זיי האבן גע'פסק'נט אן הלכה אין די געגנווארט פון זייער
 רבי'ן משה; רבי ישמעאל זאגט: זיי זענען אריין אין בית
 המקדש ווען זיי זענען געווען אנגעטרינקען; נאך א טעם:
 ווייל זיי האבן נישט חתונה געהאט; אויף ווייל זיי האבן
 נישט געהאט קיין קינדער (עיין זוהר אחרי דף נז).

קומט אויס אז עס האט זיך אנגעהויבן מיט דעם פגם
 פון אמונת חכמים: אז משה רבינו איז דא, פארוואס זאלט
 עטץ אויפפרינגען און אליינס פסק'ענען?! און פון דעם

לג

דו האסט אויף אַ עצה

איז נאכדעם ארויסגעקומען אז זיי האבן זיך אנגעטרינקען, ווייל די מינוט וואס מען גייט אוועק פונעם צדיק, און מען מיינט אז מען פארשטייט שוין אליין, ווערט מען גלייך דערביטערט און צופראכן, ממילא נעמט מען זיך טרינקען וויין, אזוי ווי דער פסוק זאגט (משלי לא, ו) תנו שכר לאובד, ויין למרי נפש - א דערביטערטער מענטש טרינקט וויין און ביר.

נאך א פגם האבן זיי געהאט, אז זיי האבן געקוקט העכער ווי זייער השגה (ויקרא רבה כ, י), און נישט געוואלט לעבן מיטן מציאות, און דאס האט זיי געברענגט אז זיי זאלן נישט וועלן חתונה האבן; ווייל די סיבה פארן וואס א מענטש וויל נישט חתונה האבן, ווייל ער טראכט, פארן וואס דארף איך האבן אן עול אויפן קאפ: צאלן דירה געלט, זארגן אויף עסן, באצאלן שכר לימוד, קינדער וואס זאלן טאנצן אויפן קאפ, און איך זאל זיך מוזן אפגעבן מיט זיי? נאכדעם אפילו מען איז שוין גא מסכים חתונה צו האבן וויל מען שוין נישט האבן קיין קינדער.

אָבער די שְׁלִימוֹת אִיז אַז אַ מְעַנְטֵשׁ זָאל יא דוּרְכֵיגִין די אַלע זאַכן, און לְעֵבֶן דָּא אויף דער וועלט, מיט אַ ווייב און מיט קינדער, און מיט דעם אַלעם זאל מען זיך קענען פון דארט אויפֿהייבן צום באַשעפֿער, אָבער צו דעם דאַרף מען האָבן 'אַמוּנַת חֻכָּמִים'.

וועגן דעם אַז אַ מְעַנְטֵשׁ אִיז מְקוּרָב צום הייליגן רבי'ן אִיז אים דער הייליגער רבי מְחִזֵּק און מְעוּדָד און מְשַׂמַּח, אַז אַפִּילוּ עַר אִיז שוין דוּרְכֵיגֵפֶאלֶן מיט וואס מען טאַר נישט, דאַף זאל ער חס וְשְׁלוֹם נישט ווערן צופֿאַלן, און דאס אִיז די שְׁלִיסֵל און די גאַנצע זאַך פון הייליגן רבי'ן: "הַתְּחִזְקוּת". ווייל יעדער מְעַנְטֵשׁ האט זיך זיינע נסיונות וואס ער גייט דוּרְךְ, און מען טאַר קיינמאל נישט אַוועק מאַכן יענעמס נסיוֹן, ווייל יעדער לויט זיינע כוחות האט ער אַ שְׁווערע ביטערע מצב, איינער האט נישט קיין 'פֿרַנְסֵה', אַדער 'שְׁלוֹם בֵּית', אַדער 'קינדער', אַדער נַחַת פון קינדער, יעדן מְעַנְטֵשׁ פֿרוּבירט מען אויס אויף אַן אַנדערע וועג.

לה

דו האסט אויף אַ עצה

אַבער אז מען איז מקורב צום צדיק שיינט ער אריין אין אונז ווי אזוי מען זאל זיך קענען דערהאלטן טראץ אלע שוועריקייטן, און נישט אפלאזן דאס אידישקייט, נאר פונקט פארקערט, דורכן צדיק באקומט מען אזא מין חיות און התחזקות, אז מען קומט דאווענען מיט מנן שחרית מנחה מעריב, און מען איז שוין מוראדיג פרייליך מיט די מצוות וואס מען האט שטענדיג, ווייל נאר די מצוות וועט מיטגיין מיטן מענטש אויף אייביג, און אז א מענטש פריידט זיך מיט א מצוה, איז א סימן אז ער האט א גיין הארץ, און אז ער האט נישט קיין קשיות אויפן אייבערשטן (ספר המדות אות שמחה סימן א), וואס דאס איז די העכסטע מדריגה, צו זיין א פשוט'ער איד.

און אזוי געט דער צדיק אריין אינעם מענטש א התחזקות: פארוואס זאל מען נישט זיין אין מקרא, משנה, גמרא, און יעדן טאג לערנען אביסל דערפון, און אז מען האט א שטארקן רצון: איך מוז דורך לערנען ש"ס! דעמאלטס קען מען עס באווייזן; בפרט אז מען פאלגט דעם הייליגן רבי'ן וואס האט אונז אויסגעלערנט

א 'דרך הלימוד' אז אפילו מען פארשטייט נישט זאל מען זאגן די ווערטער וואס מען לערנט (שיחות הר"ן סימן עו), דארף מען נאר נעמען די גמרא און זאגן, קוקט אבער דער מענטש דאס אן ווי א ליצנות: פשוט זאגן, עס הייסט דאך נישט געלערנט! ברענגט דער הייליגער רבי (ליקוטי מוהר"ן חלק א, סימן ע"ד), וואס עס שטייט אין זהר הקדוש (קדושים דף פה ע"ב): עס איז פארהאנען מענטשן וואס פלאגן זיך צו לערנען די תורה און זיי פארשטייען נישט, און זיי קענען ניטאמאל זאגן די עברי געהעריג, דאך אבער אין הימל מאכט מען דערפון א גאנצער עסק, און יעדע איינציגע ווארט גייט ארויף, און דער אייבערשטער פריידט זיך דערמיט, און ער פלאנצט דאס איין לעבן טיף, און עס וואקסט דערפון ריזיגע ביימער וואס זיי הייסן ערבי נחל. אויף די גמרא זאגט עס (עבודה זרה, י"ט ע"א): לעולם ליגרום אינש והדר לספור ואף על גב דלא ידע מאי קאמר - שטענדיג זאל א מענטש קודם אפלערנען, כאטש ער פארשטייט אפילו נישט וואס ער זאגט, און נאכדעם וועט

ער שוין זוכה זיין און קענען פארשטיין די פֿשט פון אלעם.

נאר די סבה פֿארן וואס אַ מענטש טוט דאס נישט איז, ווייל ער האט עצלות, אזוי ווי דער הייליגער רבי זאגט (ליקוטי מוהר"ן חלק א, סימן קפט): מען דארף זיך זייער אַכטונג געבן פון צופֿראַכענקייט און פֿוילקייט, ווייל דער עיקר מיט וואס דער שְׁלאַנג [יֵצֵר הָרַע] כאַפֿט דעם מענטש און בייסט אים, איז מיט עצבות און עצלות; און דאס גייט צוזאַמען, ווייל ווי נאר אַ מענטש איז טרויעריג ווערט ער שוין אויף פֿויל, און פֿארשטייט זיך אז מען איז פֿויל קומט מען צו גארנישט אָן, אזוי ווי די וועלט זאגט אַ ווערטל: אז מען איז פֿויל, האט מען נישט אין מויל.

מיר זאגן דריי מאל אַ טאג 'אַשְׁרֵי' (תהלים קמ"ה), און חז"ל זאגן (ברכות ד' ע"ב): ווער עס זאגט דריי מאל אַ טאג די קאפיטל 'תהלה לְדוד' איז פֿארזיכערט אז ער איז אַ בן עולם הַבַּא, ווייל די פֿסוקים זענען אויסגעשטעלט לויט די אַלף בית, און אויף איז דא דאָרט די פֿסוק (שם, טז):

פּוֹתַח אֶת יְדֵיהּ, וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן¹⁰. דאַרף מען פאַרשטיין, וואס איז אזוי גרויס אז מען זאגט דעם פּסוק פון 'פּוֹתַח אֶת יְדֵיהּ'? ! אויף וואס איז דער לשון: וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן - דער אייבערשטער זעטיגט יעדן מענטש מיט 'רצון', עס וואלט געדארפט שטיין: וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי 'מזון', ווייל עסן דארף אים האבן פאר מיר און פאר מיינע קינדער, וואו קומט דא אריין רצון? !

נאר זעהט מען פון דעם אז דער עיקר דארף א מענטש האבן אין לעבן "רצון", און אז מען האט א רצון און מען 'וויל', האט מען שוין פּרַנְסָה, און אלעס וואס מען דארף, און עס איז נישט דא קיין זאך אין די וועלט וואס מען קען

¹⁰ די ספרדים ווען זיי זאגן דעם פּסוק 'פּוֹתַח אֶת יְדֵיהּ', שפּרייטן זיי אויס די האנט, ווי איינער זאגט: רבוננו של עולם! אז דו מאכסט שוין אויף דיין האנט, געב מיר אויף אריין אין די האנט. ווייל זיי האבן זייער א שטארקע אמונה פשוטה. דער הייליגער רבי זאגט (ליקוטי מוהר"ן חלק א, סימן צא): די אמונה פון א איד דארף זיין אזוי שטארק אז עס זאל זיך צושפּרייטן אין אלע איברים נישט נאר אין זיין הארץ זאל ער גלייבן, אזוי ווי דער אר"י הקדוש זאגט, אז ווען מען וואשט זיך נטילת ידים און מען זאגט: שאו ידיכם קודש, זאל מען אויפהייבן די הענט אויף ארויף אקעגן די קאפ, כדי מען זאל אינזין האבן אריינצוברענגן די קדושה אין די האנט. פון דעם זעהט מען - פירט דער הייליגער רבי אויס - אז דער עיקר ווענדט זיך וויפיל מען גלייבט אין דעם, און אז די אמונה דארף זיך צושפּרייטן אויף אין די האנט.

לט

דו האסט אויף אַ עצה

נישט באַקריגן אויב וויל מען אַמֶת'דיג! אזוי ווי דער הייליגער רבי דערצײלט ביי די מעשה פונעם 'פעל בטחון', אז ער האט גענומען וואספארא אַרבעט מען האט אים געגעבן, און נישט געזאגט: עס פאסט מיר נישט! אָדער, וואס וועט יענער זאגן! איינמאל האט ער אויסגעקערט א שטאל, איינמאל האט ער פאַראכטן א פּענסטער, איינמאל א טיר, וואס מען האט אים פאַרגעשלאָגן, און אזוי האט ער שטענדיג געלעבט רואיג און צופרידן.

די זעלבע זאך איז ברוחניות, קודם הייב אָן, וויל איינמאל דורך לערנען תנ"ך! צו זעהן ווי אזוי תנ"ך זעהט אויס, וויל קודם איינמאל ענדיגן ששה סדרי משנה! איינמאל דורכגיין גמרא: בבלי, ירושלמי, תוספתא! אפילו דו פארשטייט נישט, און אפילו אז די עברי איז דיר שווער צו זאגן [בפרט ירושלמי¹¹], און אז מען האט א רצון און מען ענדיגט: מקרא, משנה, בבלי

¹¹ ברור השם היינט איז שוין דא אזאלעכע שיינע פירושים אויף ירושלמי אויף, אז

מען קען עס גרינג פארשטיין.

דו האסט אויף אַ עצה

ירושלמי תוספתא, טור, שלחן ערוך, באקומט מען שוין אַ חשק דאס נאכאמאל דורכצוגיין, און אז מען לערנט דאס צוויי דריי מאל איבערצייגט מען זיך, אז מען האט נישט אזא שווערע קאפ ווי מען האט אליין געמיינט - און ווי מען האט אים איינגערעדט, די התחזקות לייגט אין אונז דער הייליגער רבי אריין, מען זאל קיינמאל נישט מיד ווערן און אויפגעבן.

ו.

ביי חסידים ווערט אנגערופן דעם ערשטן שבת נאך פסח "שליסל שבת", און ווען מען באקט חלות לייגט מען ארויף דערויף אזוי ווי א שליסל פון די טייג, און דער פשוטער טעם איז, ווייל ווען עס איז געקומען די צייט די אידן זאלן ארויסגיין פון מצרים האט מען נישט געקענט מער ווארטן קיין איין מינוט, נאר גלייך געדארפט לויפן, ממילא איז נישט געווען קיין צייט די טייג זאל ווערן חמץ, און מען האט נאר געגעסן מצה, וועגן דעם טאר מען פסח נישט עסן קיין חמץ, אבער איינמאל אז עס איז דורך פסח מעג מען שוין עסן חמץ, דאך אבער אינמיטן

וואָךּ איז מען נישט מחויב צו עסן, נאר שבת טאר נישט פאסטן און מען איז מחויב צו עסן, און מען דארף האבן חלה פאר 'לחם משנה', דערפאר איז אין דעם שבת דער עיקר 'שליסל פון פרנסה' ביז קומענדיגן יאר פסח, וועגן דעם איז אַ גרויסע זאך צו בעטן דעם שבת אויף פרנסה, ווייל אלע השפעות וואס אַ מענטש באקומט אינמיטן וואָך הייבט זיך אָן פון שבת (זהר הקדוש פרשת יתרו, דף פ"ח ע"א).

ז.

אזוי ווי עס איז היינט די יארצייט פונעם הייליגן צאנזער רב זכותו יגן עלינו¹², און ווי באוואוסט איז ער געווען אַ 'חד בדרא' אין 'צדקה', זיין אייניקל הרה"ק רבי שלמה באבובער זכותו יגן עלינו¹³, האט אמאל געזאגט: דער זיידע איז געווען אַ חידוש און אַ גאון נישט נאר אין תורה [ווי באקאנט], נאר דער עיקר גאונות פון אים איז

¹² יום פטירתו כ"ה ניסן ה'תרל"ו.

¹³ זיין זיידע דער הייליגער צאנזער רב האט אים אויפגעצויגן ווייל זיין טאטע רבי מאיר נתן זכותו יגן עלינו איז אנוועק יונגערהייט [ט"ו מנחם אב ה'תרס"ו].

מב דו האסט אויף אַ עצה

געווען אין צדקה. ווייל ער פלעגט שטענדיג טיילן מורא'דיג אסאך צדקה, ער האט פון יעדן איינעם געריסן געלט, אפילו פון די אייגענע קינדער האט ער אוועקגענומען זייער קליידער פאר צדקה. מען האט אמאל געקויפט נייע שייך פאר זיין זוהן דער הייליגער שינאווער רב זכותו יגן עלינו, האט ער צוגענומען די שייך און דאס אוועק געגעבן פאר ארימע קינדער. אמאל האבן די חסידים וואס זיי זענען געקומען צום רבי'ן, אים געטראפן וואו ער ליגט אין בעט, פֿרעגן זיי אים: יחזקאל'ע! וואס גייט פאר מיט דיר, דו ביסט קראנק?! זאגט ער: גיין, נאר די טאטע האט מיר צוגענומען די העמד מיט די הויזן און די שייך! און מיר געזאגט: יחזקאל'ע! דו וועסט האבן צום סוף וואס דו דארפסט, אבער דער ארימער יתום אָדער יתומה, וועט נישט האבן¹⁴.

¹⁴ דערפאר ווען עס איז געקומען פאר פסח און מען האט געקויפט פאר די קינדער נייע שייך האבן זיי דאס געמוזט ערגעץ באהאלטן פון זייער טאטן.

ווער רעדט נאך ווען עס איז געקומען פאר יום טוב סוכות וואס דער אר"י הקדוש זאגט (פרי עץ חיים שער חג הסוכות, סוף פרק ג): ערב סוכות דארף מען געבן צדקה, און ער אליין פלעגט אויפמאכן זיין בייטל, און יעדן ארימאן וואס איז געקומען האט ער געזאגט: נעם ארויס וויפיל דו ווילסט. האט ער אונדאי אויסגעטיילט אויסטערליש אסאך צדקה, איינמאל ערב יום טוב נאכמיטאג האט ער געזעהן ווי די אטרונים סוחרים גייען שוין אהיים מיט א ברייטקייט, נאכן ענדיגן פארקויפן די אטרונים, זעהט זיין אייניקל דער ערשטער באבובער רב זכותו יגן עלינו, ווי אזוי זיין זיידע דער הייליגער צאנזער רב רופט זיי אלע אריין, איז ער געווען גייגעריג וואס קען ער וועלן פון זיי יעצט, ווען מען גייט שוין באלד דאווענען? זעהט ער ווי אזוי ער נעמט יעדן איינעם עקסטער, און איז אים מסביר און בעהט אים: אזוי ווי דו האסט דאך געמאכט געלט פון פארקויפן די אטרונים, און פון יעצט ביז נאך יום טוב וועט איר שוין נישט נוצן די געלט, וועגן דעם פארגט מיר אויס דאס געלט, און נאך יום טוב דערמאנט מיר, און איך

דו האסט אויף אַ עצה

וועל אייך אלעס אָפּגעבן. און זיי האבן אים אַנודאי געבאַרגט, און ער האט גלייך גערופן דעם גבאי צדקה, און אים געגעבן אַ גאַנצע ליסט וועם ער זאל אַריבער רופן, פּרעגט אים דער אייניקל: זיידע! האסט דאך שוין אויסגעטיילט צדקה פאר די אלע אַרימעלייט, פאַרוואס געסטו יעצט נאכאַמאל, און דו ווערסט יעצט אַ פּרישער בעל חוב פון טויזענטער דאלאַרן? ! זאגט ער אים: מיין טייערער אייניקל, איך וועל דיר מסביר זיין: אַמת טאקע, די הוצאות אויף יום טוב האבן זיי שוין, אבער קיין 'עונג' יום טוב האבן זיי נישט, ווייל זיי זענען אַ גאַנץ יום טוב צובראכן און באַזאַרגט, ווי אזוי זיי וועלן האבן אויף אַ גאַנץ ווינטער? ממיילא יעצט געב איך זיי, אז זיי זאלן האבן אויפן ווינטער, פּדי זיי זאלן זיין רואיג און האבן אַ "עונג יום טוב".

אזוי אויך פאַרציילט מען, אז אזוי ווי דער סדר פּלעגט זיין אז דער גבאי פּלעגט קודם שרייבן די המלצה בריוון פאר אַרימעלייט, און דער הייליגער צאַנזער רב פּלעגט דאס אונטערשרייבן, איז אַמאל געקומען אַ איד, וואס

מה

דו האסט אויף אַ עצה

דער גבאי האט געזעהן אז ער איז נישט ווי עס דארף צו זיין, האט ער אים אלץ אַוועק געשטופט און נישט געוואלט געבן קיין המלצה, איז דער איד געגאנגען גלייך צום צאנזער רב, און אים פארציילט, אז דער גבאי וויל אים נישט געבן קיין המלצה.

דער הייליגער צאנזער רב האט זיך זייער גערעגט אויפן גבאי, און ער רופט אים שנעל אריין, און ער פרעגט אים: פארנוואס ווילסטו אים נישט געבן קיין המלצה? זאגט ער: אז ער האט עפעס וואס צו רעדן אליין צום רביין. שיקט דער צאנזער רב ארויס דעם איד, און דער גבאי הייבט אן מסביר זיין פארן רביין: עס איז אַ בזיון אז דער מענטש וועט ארום גיין מיט אייער המלצה, ווייל ער איז זייער אַ פראסטער מענטש וכו'. זאגט דער הייליגער צאנזער רב: אויב אזוי מוז איך אים יא געבן אן המלצה.

דער גבאי האט נאך פראבירט צו טענה'ן מיטן רביין וועגן דעם, רופט זיך אן דער הייליגער צאנזער רב און זאגט אים: דו ווייסט וואס איז די חילוק צווישן מיר מיט דיר? ! איך געב טויזענט המלצות אזוי אז אפּשר פון די

אלע טויזענט וועט זיין איינער אַ אַמֶת'ער אַרימאן, און
 אײַך וויל טאַקע זוכה זיין אים צו העלפֿן, אָבער דו געבֿסט
 נישט פֿאַר טויזענט, מְמִילָא בִּיזְטוּ נִישֵׁט זוכה צו דעם
 איינעם אַמֶת'ן אַרימאן אויף נישט.

פֿאַר דעם גרויסן באוואוסטן גאון הרב חיים
 קרייזווירט זצ"ל דער רב פון אנטווערפֿן, האט אַ דאַקטער
 באשטעטיגט אז ער האט יענע מעשה רחמנא לצלן, איז
 ער געפֿארן צום סטייפלער גאון [רבי יעקב ישראל
 קנייבסקי], זכר צדיק וקדוש לברכה, און זיך אויסגעוויינט
 דאס הארץ, האט אים דער סטייפלער זכותו יגן עלינו
 דעמאלטס געזאגט אַ מורא'דיגע זאך: מען זאגט יעדן
 טאג צופרי [ביי די פֿרייטא נאך ברכת התורה]: אלו
 דברים שאדם אוכל פירותיהם וכו', וביקור חולים,
 והכנסת פלה, ולוית המת. האט ער געפֿרעגט: ווי קומט
 אריין צווישן 'ביקור חולים' און 'לוית המת', די מצוה פון
 'הכנסת פלה', עס וואלט געדארפט שטיין: הכנסת
 אורחים און הכנסת פלה, און נאכדעם ביקור חולים
 והלוית המת?! נאר אז א מענטש איז נזֶהר אין די מצוה

פון 'הכנסת פּלה', דעמאלטס אפילו אויב עס איז נגזר געווארן אויף אים אז ער מוז אוועק גיין פון די וועלט, טוט די מצוה באשיצן אויף אים, און דאס מאכט א צווישן שייד צווישן ביקור חולים און הלויית המת.

און אזוי האט ער טאקע געטוהן, ער האט עוסק געווען אסאך אין די מצוה פון הכנסת פּלה [ער פלעגט אלץ געבן מתן בסתר], און ער האט געלעבט נאך צוויי און צוואנציג יאר, און דאס איז מען געוואר געווארן נאך זיין פטירה.

שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ זָאָגט (משלי כב, כב) אַל תִּגְזֹל דָּל, פִּי דָל הוּא - דו זאלסט נישט גזל'ן פון אן ארימאן, כאטשיג ער קען זיך נישט אַקעגן שטעלן אַקעגן דיר. פֶּרַעַגְט די וועלט: וואס קען מען דען צונעמען פון א ארימאן?! נאר אז מען זאגט: 'ער' איז בכלל נישט ארים! אים דארף מען נישט העלפן! אָדער מען זאגט: דער באשעפער וועט אים שוין העלפן! מיט דעם גזל'ט מען דעם ארימאן. וועגן דעם דארף מען בעטן דעם אייבערשטן צו וויסן וואו און

דו האסט אויף אַ עצה

ווען צו געבן צדקה¹⁵, דער הייליגער רבי נתן זכרונו לברכה, האט געמאכט דערויף אסאך תפלות (ליקוטי תפלות חלק א תפלה כה; עז; קנב; חלק ב, ד) וואו ער בעהט: רבוננו של עולם! אז איך געב שוין יא צדקה זאל איך וויסן וואו דאס צו געבן, אז עס זאל גיין נאר אויף גוטע פלעצער.

ח.

אזוי ווי עס קומט יעצט א לאנגן זומער, דארף מען די ערשטע נאך אסאך בעטן דעם אייבערשטן אויף 'שמירת עינים', מען זאל האבן אפגעהיטענע אויגן, און דער עיקר ווענדט זיך דאס אין דעם רצון פונעם מענטש¹⁶, אויב וויל ער זיין הייליג און האבן אפגעהיטענע אויגן, וועט ער דאס קענען באווייזן, ווייל אלעס ווענדט זיך פון וואס א

¹⁵ דערפאר אז עס איז מיר יעצט אונטער געקומען אזא גרויסע צדקה פון הכנסת כלה איז דאס א מורא'דיגער זכות צו האבן א חלק אין דעם.

¹⁶ אבער עס ווענדט זיך נישט אין די אלע פאטענען וואס מען פרובירט צו טוהן: זיך ארומבינדן מיט א שאל, שווארץ מאכן די ברילן, אראפ נעמען די ברילן. נאר אין די רצון, אויב וויל ער נישט קוקען וועט ער נישט זעהן. פונקט אזוי ווי די אלע וואס זענען מכלומר'שט אקעגן בילדער, און ער באדעקט זיך האלב מיט די הענט, נאכדעם אינטערעסירט ער זיך פון דער זייט, צו דער בילד איז געלונגען, ווייל איינער וואס וויל באמת נישט קיין בילד מאכט זיך אינגאנצן צו די אויגן.

מט

דו האסט אויף אַ עצה

מענטש טראכט און וואו זיין קאפ איז, אזוי ווי דער הייליגער רבי זאגט (ליקוטי מוהר"ן חלק א, סימן כא): וואו דער מוח פון א מענטש איז, דארט איז דער גאנצער מענטש. און אז זיין מוח טראכט פון באשעפער, דארף ער נישט מורא האבן פון גארנישט, בפרט ווען א מענטש גייט אויפן גאס אליין און ער רעדט צום באשעפער, איז אים דאס די גרעסטע שמירה.

דער אייבערשטער זאל העלפן מען זאל האבן א געזונטן זומער, און זוכה זיין צו גיין אקעגן משיח צדקינו.

~תם ונשלם שבח לאל בורא עולם~